TATE

BRYTNINGEN · HUUMETYÖN ERIKOISLEHTI 2/2019

LAPSILLA

on oikeus huumeettomaan kasvuympäristöön.

Aikuisilla on velvollisuus turvata se.

IRTI HUUMEISTA -PUHELIN: 0800 980 66

ma–pe 9–15 & ma–to 18–21

4

Pulssilla: 35-vuotisjuhlat, kevään tapahtumia, Samppa Variksen runo.

35

7

HUUMEVANHEMPIEN LAPSENA

Ida syntyi perheeseen, jossa molemmat vanhemmat käyttivät huumeita. Elämän alkutaival ei ollut tasaisimmasta päästä. Nykyään hänellä menee hyvin.

10

PIENIN ASKELIN TURVALLISEMPAAN ARKEEN

Oikeus turvallisempaan arkeen -hankkeen tarkoituksena on tukea kuntoutusprosessissa olevia perheitä, joiden elämässä huumeet ovat olleet läsnä.

12

KYSYMYKSIÄ HUUMEISTA LAPSILLE

Kysyimme lasten käsityksiä huumeista.

Varmaan tupakkaa.
Pelkkää kakkaa.
Varmaan pelkkää
pahaa.

IRTI HUUMEISTA RY

Päätoimittaja
Mirka Vainikka

Tekijät
Teemu Asumaa
Satu Mustonen
Johanna Nyyssönen
Saana Pajunen
Emilia Puistovirta
Birgitta Suorsa
Ida Tyni
Samppa Varis
Antti Yrjönen

Kustantaja
Irti Huumeista ry

Huumetyön erikoislehti TAITE ilmestyy neljä kertaa vuodessa
Pasilanraitio 5,
00240 Helsinki
Käyntiosoite:
Fredriksberginkatu 2

Painopaikka
Grano, Helsinki

Julkaisun ilme ja taitto
Hahmo

ISSN 2342-9232
(painettu)
ISSN 2342-9240
(verkkojulkaisu)

Painosmäärä
1 000 kpl

Kannen kuva
Antti Yrjönen

Toimituskunta
Mirka Vainikka (pj)
Mira Reponen
Olli Lehtonen

Viestintäpäällikkö
Birgitta Suorsa
(ma 1.8. alkaen)

Keskustoimisto
info@irtihuumeista.fi

Toiminnanjohtaja
Mirka Vainikka

Vapaaehtoistoiminta
Läheistyöntekijä
Leea Seger
p. 040 774 1593

Läheistyönkeskus
Pasilanraitio 5,
00240 Helsinki
Käyntiosoite:
Fredriksberginkatu 2
p. 040 774 1593 tai
050 371 3466

Sähköpostit
etunimi.sukunimi
@irtihuumeista.fi

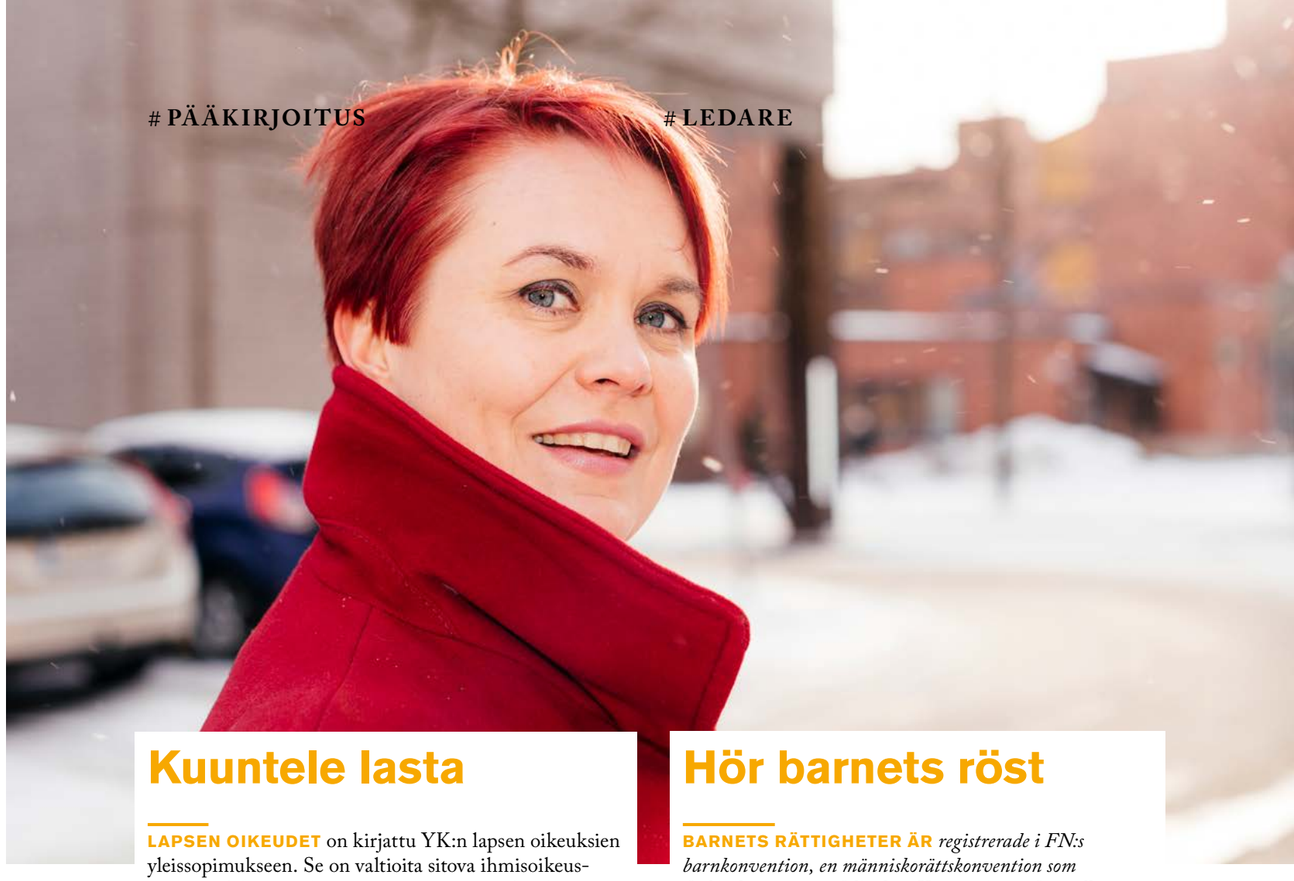

PÄÄKIRJOITUS

LEDARE

Kuuntele lasta

LAPSEN OIKEUDET on kirjattu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Se on valtioita sitova ihmisoikeussopimus, joka määrittää muun muassa, että lapsia on suojeltava huumeiden käytöltä. Miksi lapsia ei kyetä suojelemaan hyvinvoivassa Suomessa? Miksi moni lapsi joutuu elämään turvatta, kuten Ida kertoo tässä lehdessä.

Lapset ja nuoret tutkivat elinympäristöään. He näkevät asunalueen eri tavoin kuin me aikuiset. Ojanpientareet, puistojen syrjäiset leikkipaikat sekä ostoskeskukset näyttäytyvät lasten silmin erilaisina kuin meidän aikuisten silmin. Lapsilla on oikeus huumeettomaan kasvuympäristöön. Tämä vaatii sosiaalisen ilmapiirin muutosta, huolenpitoa kasvuympäristöstä ja halua turvata lapsuus. Nyt tulee vahvistaa lastensuojelua, puuttua rohkeasti haasteisiin ja vähentää huumehaittoja.

Kun lapsilta kysyttiin huumeista, vastauksissa kuului selvästi pelko ja epätietoisuus. Meidän aikuisten on valmistauduttava puhumaan huumeista lasten kanssa. Kun he kysyvät aiheesta, siitä kannattaa keskustella.

Pysähdy kysymään lapsen tunteista ja ihmettelemään elinympäristöä lapsen kanssa. Meidän aikuisten tärkein tehtävä on olla läsnä lapselle. Lapsissa on tulevaisuus.

Mirka Vainikka
toiminnanjohtaja

Hör barnets röst

BARNETS RÄTTIGHETER ÄR *registrerade i FN:s barnkonvention, en människorättskonvention som förbinder stater att följa den. Konventionen fastställer att barn ska skyddas för bruk av narkotika. Varför förmår man då inte skydda barnen? Hur är det möjligt att jag i ett välmående Finland får höra sådant som Ida berättar om i denna tidning?*

Barn och ungdomar utforskar sin omgivning. De ser ett bostadsområde på ett annat sätt än vi vuxna. Vägrenar, avsides lekplatser i parkerna samt köpcentrum är helt andra miljöer i barns ögon än i vuxnas. När barn fick frågor om narkotika kunde man se att ämnet är förenat med rädslor och okunskap. Vuxna måste förbereda sig på att tala om narkotika. När frågor dyker upp lönar det sig att diskutera ämnet med barnet. De vuxnas viktigaste uppgift är att vara närvarande för barnet.

Barn har rätt till en drogfri uppväxtmiljö. Det här kräver en social klimatförändring, omsorg om uppväxtmiljöerna och en vilja att trygga barndomen. Nu gäller det att stärka barnskyddet, raskt ta itu med utmaningarna och minska drogskadorna. Stanna upp och fråga hur barnet mår, och förundra er tillsammans över barnets livsmiljöer. Det är barnen som är framtiden.

Mirka Vainikka
Fri från narkotika rf, verksamhetsledare

”Vapaaehtoisena haluan muistuttaa, että olen ylittänyt mieleni itselleni asettamia rajoja. Sinäkin pystyt ylittämään niitä.”
– Johanna

✌ Tule mukaan vapaaehtoistoimintaan!

Lisätietoja: info@irtihuumeista.fi Kuva: Saana Pajunen

Irti Huumeista juhlii – 35 vuotta läheis- ja huumetyötä

Vietämme 6. syyskuuta 35-vuotisjuhlaa.
Lisätietoja: pia.pirhonen@irtihuumeista.fi

Voit tukea työtämme lahjoittamalla haluamasi summan tilille:
IBAN FI93 1555 3000 1121 60

Irti Huumeista ry toimii

5.8.–10.8.
Läheisten leiri, Lomakoti Kotoranta
lisätiedot: leea.seger@irtihuumeista.fi

15.–19.7.
Irti Huumeista ry Porissa SuomiAreenalla
Lisätiedot: mira.reponen@irtihuumeista.fi

30.8.–31.8.
Läheisseminaari, Kajaani
Lisätiedot: petra.muller@irtihuumeista.fi

6.9.
Huumestrategista ajattelua! – Jo 35 vuotta
Avoin seminaari, keskustakirjasto Oodi
Lisätiedot: pia.pirhonen@irtihuumeista.fi

14.9.–15.9.
Vapaaehtoiskoulutus tukihenkilötoimintaan
Lisätiedot: mira.reponen@irtihuumeista.fi

14.9.–15.9.
Vapaaehtoiskoulutus lasten- ja leirinohjaajaksi
Lisätiedot: emilia.puistovirta@irtihuumeista.fi

14.–15.11.
Terveysneuvontapäivät, Vantaa
Lisätiedot: petra.muller@irtihuumeista.fi

2.12.
Opioidikorvaushoidon verkostopäivät, Helsinki
Lisätiedot: pia.pirhonen@irtihuumeista.fi

Se voisit olla sinä

Mies käärii kuraisten farkkujensa lahkeen
iltapäivän ruuhkametrossa
etsii suonta
löytää ja piikittää
pakkaa välineet takaisin reppuunsa
ja käärii lahkeen alas

Muut matkustajat kääntävät katseensa
kiusaantuneina älypuhelimiinsa
tai pimeään ikkunaan

Ennen kuin tuomitset
tai vielä sen jälkeenkin
pysähdy hetkeksi ajattelemaan
mitä juuri näit

Se voisit olla sinä

Ei täällä kukaan ole oman onnensa seppä
ei kukaan valitse elämää
jossa piikittää arpista nilkkaansa
tärisevin käsin
muiden katsoessa vierestä

Ennen kuin kerrot kauhistuneena
kumppanillesi tai ystävillesi
tai naapureillesi tai satunnaisille baaritutuille
mitä tänään metrossa näit
muista
että se voisit olla sinä

Samppa Varis

↑ Irti Huumeista ry:n hallitukseen valittiin mm. Mette Strauss, Jari Kyllönen, Ida Tyni ja Sami Räsänen.

Irti Huumeista ry:n uusi hallitus

Irti Huumeista ry:n puheenjohtajana jatkaa **Sami Räsänen**.

Erovuoroisten tilalle valittiin kevätkokouksessa rikosylikonstaapeli **Jari Kyllönen** Helsingistä, toiminnanjohtaja **Mette Strauss** Espoosta ja päihdetyön ammattilainen emeritus **Kari Virtanen**. Varajäseniksi valittiin **Sari Leinonen** Joensuusta, lääkäri **Hannu Pentikäinen** Kuopiosta ja **Anniina Sihvonen** Helsingistä.

Hallituksessa jatkavat **Liisa Jaakonsaari** Oulusta, **Aino-Kaisa Pekonen** Riihimäeltä ja **Piia Tousa** Lappeenrannasta sekä varajäseninä **Outi Kähkönen** Lahdesta, **Merja Väisänen** Porvoosta ja uutena **Ida Tyni** Lahdesta.

Hallituksen jäsenistä puolet on erovuorossa vuosittain. Tehtävä kestää kaksi vuotta kerrallaan.

HANKKEITA

Palasista eteenpäin

Teksti: Satu Mustonen

Uskon ja luotan, koska haluan luottaa. Olet välillä kuten ennenkin ja kerta toisensa jälkeen sama toistuu.

VUOSITTAIN SADOISSA perheissä käy ilmi, että nuori käyttää huumeita. Hätä lapsesta, pelko lapsen välittömästä kuolemasta, elämän tuhoutumisesta ja tulevaisuuden näköalattomuudesta laukaisevat kriisin.

Sininauhaliitto ja Irti huumeista ry ovat käytännön työssään huomanneet, että perheet eivät saa tarpeeksi tarvitsemaansa tukea. Järjestöjen yhteinen, huhtikuussa alkanut *Palasista eteenpäin* -hanke kehittää ensiapumallia kriisitilanteisiin.

– Useimmiten kuvioon tulee lastensuojelu, mutta olisi hienoa, jos esimerkiksi kouluilla olisi väline matalan kynnyksen puuttumiseen. Vaikka lastensuojelu voi olla joillekin pelastus, niin aina se ei sitä ole. Se saattaa toimi pikemmin yllykkeenä nuorelle. Olisi myös hienoa, että huumeiden käyttöön voisi puuttua ennen lapsen sijoittamista perheen ulkopuolelle, Palasista eteenpäin -hankkeen projektipäällikkö **Anu Kivistö** sanoo.

Etsin sinua peloissani useita kertoja eri puolilta asuinaluettamme, muualtakin.

Tunnekaaos vaikuttaa perhedynamiikkaan

Vanhempien hätä ja reaktiot voivat olla äärimmäisiä ja johtaa siihen, että suhde lapseen vaikeutuu. Läheiset eivät myöskään välttämättä ymmärrä eivätkä tunnista omaa avun tarvettaan, hankkeen työntekijä **Sanna Tanskanen** toteaa.

– Tarvitaan sekä tietoa huumeista että myös siitä, miten kriisin synnyttämät tunteet vaikuttavat perhedynamiikkaan. Taustalla voi olla myös nuoren itselääkintää tilanteeseen, jota muu perhe ei ole tajunnut: koulukiusaamiseen, masennukseen tai muuhun vastaavaan. Perheen huoli ja hätä voivat ilmetä vihaisuutena. Silloin nuori saattaa ajatella, että okei, musta ei tykätä missään. Olisi hyvä, jos läheiset tässä tilanteessa pystyisivät sanoittamaan tunteita.

– Nuorella voi olla alttius päihderiippuvuuteen tai sitten ei, mutta tärkeintä on tajuta, että päihderiippuvuus on sairaus. Ei kenenkään vika. Aiheeseen liittyy niin paljon vielä stigmaa, että se estää perheitä hakemasta apua ajoissa, Anu Kivistö lisää.

Yhä useammin alan huomata myös sinussa erityisiä piirteitä. Alkoholin käyttösi kasvaa, mutta enää et ole pelkästään humalassa. Olet poissaoleva, vaikutat nuokkuvalta ja nukkuvalta, mutta silti pystyt vastaamaan hyvinkin selkeästi. Ihmettelen.

Apua kokijoilta

Sininauhaliiton aiemmin toteuttamassa *Perheklubi*-hankkeessa pidemmällä prosessissa olevat perheet olivat kriisiapuna uudessa tilanteessa oleville perheille. Tulokset olivat onnistuneita, ja siksi myös *Palasista eteenpäin* -hanke aikoo käyttää työssään kokemusasiantuntijoita.

– Kannabikseen liittyy myytti, ettei sillä ole huonoja sivuvaikutuksia eikä siihen jää koukkuun. Tätien ei ole niin uskottavaa kumota näitä myyttejä, mutta kokemusasiantuntija voi kertoa omin sanoin esimerkiksi sen, että on kadottanut kymmenen vuotta elämästään ja on nyt aikuisena tunteidensa kanssa kuin teini, Kivistö toteaa.

Löydän sinut huonossa kunnossa makaamasta keskellä ostarin istuinkivetystä. Vien kotiin. Hoivaan, huolehdin ja keskustelen.

TOSI TARINA

Teksti: Ida Tyni Kuvat: Antti Yrjönen

Huumevanhempien lapsena

Hei. Olen Ida. Synnyin Vantaalla vuonna 1993, sairaalassa aivan kuten muutkin lapset.

OLIN SYNTYESSÄNI TODELLA pienikokoinen, koska lääkärin mukaan istukka oli ollut pahasti vaurioitunut. Lääkärit olivat olleet ihmeissään, miten voin olla elossa ja ylipäätään terve. Olin onnekas.

Vanhempieni huumeiden käyttö alkoi jo nuorena. Isäni huumeiden käytöstä minulla ei ole tarkkaa tietoa, mutta äitini aloitti käytön teini-iässä, 14–15-vuotiaana. Äitini veli oli isäni kaveri, joten vanhempani tutustuivat helposti. Vanhempiani yhdistivät yhteiset kiinnostuksen kohteet ja päihteiden käyttö. Aluksi kaikki sujui mukavasti, mutta pian mukaan tulivat huumeista aiheutuvat lieveilmiöt. Jo ennen syntymääni isäni on ollut ensimmäisiä kertoja vankilassa. En tiedä enkä ole edes varma, haluanko tietää minkä takia.

Huumeet olivat vahvasti läsnä vanhempieni arjessa ja niiden avulla hankittiin elantoa. Myös henkinen ja fyysinen väkivalta tulivat mukaan kuvioihin. Olin äidin kanssa useita kertoja vieroituksessa ja erilaisissa hoitolaitoksissa, joista äiti usein karkasi ja jätti minut yksin laitokseen. Välillä olimme turvakodissa.

Lastensuojelu tuli jossain vaiheessa tietoiseksi tilanteestamme, mutta tukitoimet olivat löyhiä. Meille tarjottiin perhetyötä ja äitini sai tukihenkilön. Varsinaista puuttumista ei kuitenkaan tapahtunut.

Äiti saattoi jättää minut pitkiksi ajoiksi yksin kotiin kolmen ison koiran kanssa. Ken tietää, kuinka kauan olin yksin. Kerran kävi ilmi, että äiti oli Ruotsissa, kun minut löydettiin yksin kotoa. Isä puolestaan ei halunnut luopua minusta ja oli valmis tarvittaessa hakemaan minut haulikolla uhaten kotiin, jos joku muu huolehti minusta.

Vanhempani erosivat lyhyen naimisissa olon jälkeen. Tilanne hieman rauhoittui. Isä jäi asumaan vanhaan kotiimme uuden naisystävänsä kanssa. Minä ja äiti muutimme pois. Ollessani kolmevuotias äitini tajusi tilanteen vakavuuden. Hän meni tapaamaan sosiaalityöntekijää ja sanoi, ettei tilanne voi jatkua tällaisena. Hän toivoi huostaanottoa. Hän koki, että mikäli eläisin hänen kanssaan, se tappaisi lopulta meidät molemmat.

Huostaanottoprosessi lähti etenemään. Sosiaalityöntekijät selvittelivät perhetilannettani, haastattelivat vanhempiani ja läheisiäni, erityisesti isovanhempiani, joille minut oli tarkoitus sijoittaa. Äitini vanhemmat olivat valmistautuneet ottamaan minut vastaan. Heillä oli huone minua varten ja he olivat järjestäneet hoitopaikan. Prosessin ajan asuin heidän luonaan. Tuolloin tuntui varmalta, että muuttaisin heidän luokseen. Yllättäen vanhempieni ja isäni äidin toiveesta minut sijoitettiinkin isäni äidille.

Muistan elävästi sen päivän, kun äitini vei minut mummolleni asumaan. Ikävöin vanhempiani ja toisia isovanhempiani. En ymmärtänyt, miksen saanut olla heidän kanssaan. Isäni joutui tuolloin pidemmäksi aikaa vankilaan ja äitini tuomittiin syyntakeettomana vankimielisairaalaan.

Isäni kuoli huumeisiin vuonna 2008. Äiti pääsi pitkän ajan kuluttua kuiville pakkohoidossa. Muistona huumeiden käytöstä hänelle jäi skitsoaffektiivinen häiriö.

Muistan elävästi sen päivän, kun äitini vei minut mummolleni asumaan.

Totuin uuteen arkeen aika pian huostaanoton jälkeen. Toiset isovanhempani olivat aktiivisesti tukenani ja elämässäni mukana. Sain heiltä sellaista lämpöä, rakkautta ja hyväksyntää, jota lapsi kaipaa. Lisäksi sosiaalityöntekijäni vaihtui, ja sain tilalle todella ihmisläheisen ja lämpimän työntekijän.

Sain sosiaalityöntekijältä puhelinnumeron ja hän kehotti soittamaan, jos tulee jotain. Hän myös soitteli minulle ja kyseli ja huolehti kuulumisista ja mahdollisti harrastukseni. Koin, että hän on oikeasti minua varten ja minun tukenani. Jos olin epävarma jostain, pystyin turvautumaan häneen ja kysymään häneltä neuvoa. Myös isoäitini, jonka luona asuin, piti aktiivisesti yhteyttä sosiaalityöntekijään. Tämä toimi tarvittaessa sovittelijana välillämme, kun erimielisyyksiä ilmaantui. Hän kuunteli puolueettomasti molempien kannat ja ehdotti kestäviä ratkaisuja.

Kasvaessani olen reflektoinut paljon omaa ja vanhempieni historiaa. Olen halunnut ymmärtää, miksi asiat menivät niin kuin menivät. Minulle kasvoi hiljalleen omanlaiseni vahva oikeudentaju ja ehkä hieman naiivi ja utopistinen ajatusmaailma. Uskon, että kaikki ansaitsevat mahdollisuuden. Minulla heräsi tarve ja halu tehdä jotain hyödyllistä, kehittää ja parantaa heikko-osaisten asemaa ja ehkäistä syrjäytymistä. Haluan ennaltaehkäistä päihdeongelmia ja kehittää päihde- ja läheistyötä. Nykyisin opiskelen sosionomiksi, minulla on oma perhe ja elämä muutenkin tasapainossa. Voisin sanoa olevani onnellinen.

Nykyisin opiskelen sosionomiksi, minulla on oma perhe ja elämä muutenkin tasapainossa. Voisin sanoa olevani onnellinen.

Pienin askelin turvallisempaan arkeen

Teksti: Johanna Nyyssönen ja Emilia Puistovirta

Huumeiden käytöstä kärsivät perheet saavat tukea ja apua arjen hallintaan ammattilaisten, vertaistuen ja kummien avulla *Oikeus turvallisempaan arkeen* -hankkeessa.

OTA-HANKE ON tarkoitettu perheille, joissa on ollut huumeiden käyttöä tai joissa toinen vanhempi käyttää huumeita edelleen. Perheelle annetaan tukea ja taitoja selviytyä haastavassa arjessa sekä mahdollisuuksia lepoon. Perheen lapsi saa aikuisen kummin, joka tukee lapsen tervettä kasvamista.

Tukea annetaan kuntoutusprosessissa oleville perheille, joiden elämässä huumeet ovat tai ovat olleet läsnä. Hankkeeseen osallistuvissa perheissä lapset asuvat huumeettoman aikuisen luona. Hankkeen tavoitteena on lisätä perheiden voimavaroja ja arjenhallinnan taitoja. Näin luodaan toimintamalli, jolla katkaistaan ylisukupolvinen huono-osaisuus.

Perheitä tuetaan heidän asuin- ja elinympäristöissään yksilö- ja vertaistukitapaamisissa. Lisäksi perheille tarjotaan leiri-, retki- ja vapaa-ajan toimintaa.

Jokainen lapsi saa oman vapaaehtoisen kummin, aikuisen ystävän. Lapsi tapaa säännöllisesti kummiaan, joka antaa hänell tukea, huomiota ja ohjaa harrasteiden pariin mm. yhteisillä retkillä uimahalliin, kalastamaan tai leikkipuistoon.

Jokaiselle perheelle oma suunnitelma

OTA-hankkeessa on ollut mukana 8 perhettä ja joitakin satunnaisesti. Osa perheistä kokee saavansa tukea vertaistapaamisista, osa hyötyy yksilöllisistä keskusteluista ja toiset saavat perheelle sopivia hengähdystaukoja lasten kummitoiminnan myötä.

Jokaiselle hankkeen perheelle määritetään oma yksilöllinen tapaamissuunnitelmansa. Tapaamisia järjestetään perheen tarpeiden mukaan.

Hankkeeseen kuuluminen ei velvoita osallistumaan jokaiseen yksittäiseen tapahtumaan. Perheiden odotetaan kuitenkin sitoutuvan työskentelemään perheen hyvinvoinnin eteen.

Tänä vuonna hanke pitää kesäleirin yhdessä Irti Huumeista ry:n Läheistyönkeskuksen kanssa. Suunnitteilla on myös yhteisö- ja perhetapaamisia. Leireillä ja tapaamisissa paneudutaan perheen arjen toimintakyvyn parantamiseen ja sen ylläpitämiseen. Arjen pulmat ratkaistaan yksi kerrallaan.

Toimintaa kehitetään perheiden kanssa yhteistyössä. Mukana olleiden perheiden ja vapaaehtoisten palautteet ovat olleet pääosin positiivista, ja palautteen perusteella toimintaa on tarkennettu.

Tällä hetkellä haasteena on löytää sopivat yhteistyökumppanit asiakasohjaukseen sekä rakentaa yhteistyötä alueiden oppilaitosten kanssa. Visiona on saada toiminta osaksi valtakunnallista palvelujärjestelmää.

Mukaan mahtuu uusia perheitä sekä vapaaehtoisia. Ota rohkeasti yhteyttä!

"Pikku Kakkosen leikkipuisto oli täynnä mitä hienoimia vempaimia ja uusia leikkikavereita. Aikuiset joutuivat istumaan 'vankilaan' pitkiä tuomioita."

"Sen sijaan, että olisimme suunnistaneet perille älylaitteiden avulla, käytimme karttoja. Karttojen takaa löytyi tehtäviä, joita suorittamalla perheet löysivät perille."

↑ Otteet ovat OTA-hankkeen retkeltä 6.-7. huhtikuuta Tampereelle.

OTA-hanke ja sen työntekijät

OTA-hanke polkaistiin käyntiin vuonna 2017 STEA:n pyydettyä keinoja ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Hanke kuuluu Lastensuojelun Keskusliiton koordinoimaan Kaikille eväät elämään -hankekokonaisuuteen.

Hankkeessa on alusta lähtien ollut mukana projektityöntekijänä **Johanna Nyyssönen** ja nykyisin projektipäällikkönä työskentelee **Emilia Puistovirta**.

Johanna Nyyssönen on lastentarhanopettajan pätevyyden hankkinut sosionomi (AMK). Varhaiskasvatuksen ammattilaisena Johanna miettii, kuinka turvata lapsen terve kehitys. Hänellä on takataskussaan runsas valikoima menetelmäosaamista.

"Lapsilta saatu palaute ja kummien kertomukset lasten tapaamisista tuovat työhöni mielekkyyttä. Ne viestivät myös, että hankkeella on tärkeä paikkansa näiden perheiden palveluissa."

Emilia Puistovirta on toiminut pitkään nuorten päihdetyössä. Hänellä on kokemusta myös järjestötoiminnasta niin ammattiliitossa kuin vapaa-ajan järjestöissä. Koulutukseltaan Emilia on terveydenhoitaja (AMK). Lisäksi hän on opiskellut kehittämistä ja johtamista ammattikorkeakoulussa (YAMK).

"Tasa-arvo ja ihmisten yhdenvertainen kohtelu ovat perusarvoja työssäni. Nautin tiimityöstä ja uusien asioiden opettelusta. Ehdottomasti parasta on tekemisen flow!"

Emilia Puistovirta
040 195 2376
emilia.puistovirta@irtihuumeista.fi

Johanna Nyyssönen
050 501 7178
johanna.nyyssonen@irtihuumeista.fi

"Oli mukava nauttia hotellin tarjoamista palveluista, pulahtaa uimassa ja syödä vatsat pullolleen."

"Lapsia riemastutti tietysti junan leikkivaunu."

"Vapriikista jokaiselle löytyi jotain mielenkiintoista katsottavaa. Oli pelimuseota, jääkiekkoa, Suomen historiaa ja vaikka mitä."

↑ Emilia Puistovirta ja Johanna Nyyssönen auttavat perheitä takaisin toimivaan arkeen.

Kysymyksiä huumeista lapsille

Kuvat: Antti Yrjönen

Mitä huumeet mielestäsi ovat?

Mitä haluaisit tietää huumeista?

Miksi tulee iso riippuvaisuus?

Mitä tapahtuu jos äiti käyttää huumetta ennen lapsen syntymistä?

No ehkä tarkemmin mitä ne on.

Tarvitaan matalan kynnyksen palveluja

Teksti: Birgitta Suorsa Kuva: Antti Yrjönen

Huumeongelmaisen perheen tulee saada palveluja mahdollisimman helposti, ylisosiaalineuvos Aulikki Kananoja sanoo.

MITÄ VARHEMMIN JA mitä matalammalla kynnyksellä perhe saa tukea ja apua, sitä vähemmän tarvitaan huostaanottoja, sijoituksia ja rankkoja laitoshoitoja.

Perheen tilanteesta riippuen jokainen huumeperheistä tarvitsee erilaista apua, ylisosiaalineuvos **Aulikki Kananoja** painottaa. Ongelma voi olla alaikäisellä lapsella, täysi-ikäisellä kotona asuvalla nuorella tai vanhemmalla.

Apua saa liian usein vasta silloin, kun huumeongelma on muuttunut vakavaksi.

– Olisi hyvä, jos perheen ongelmaan paneutuisi moniammatillinen tiimi. Sosiaalityöntekijän lisäksi mukana voisi olla nuorisotyöntekijä ja sairaanhoitaja, joskus psykiatrinen sairaanhoitaja.

Kun tiimi ja sen vastuuhenkilö hoitaisivat perhettä kokonaisuutena, lähettäminen paikasta toiseen vähenisi. Nyt perhe joutuu itse hakemaan erikseen taloudellista tukea, tukea vieroitukseen ja mm. tukea jaksamiseen. Jos voimavarat ovat vähissä, apu jää hakematta.

Kananoja sanoo, että yhteiskunnan tuki on sirpaleista ja avun hakeminen vaatii osaamista. Valitettavan usein ongelmat ehtivät kasaantua niin pahoiksi, että toimet ovat rankkoja eli lasten huostaanottoja ja sijoituksia.

Toisenlaisiakin keinoja on, mutta vasta vähän.

– Varhaisesta tuesta on paljon hyviä esimerkkejä, mutta sosiaalitoimelta vaaditaan luovuutta ja kunnilta halukkuutta. Turhan usein kunnissa tuijotetaan vain lain kirjaimeen, eikä lueta sen tarkoitusta.

Avoimia palveluja nuorten ehdoilla

Matalan kynnyksen palveluilla on saatu hyviä tuloksia kuntien kokeiluissa.

– Helsingissä kokeiltiin avohuollossa toiminnallisia palveluja nuorille, joilla oli alkava huumeongelma tai taustalla huumekokeiluja, Kananoja kertoo.

Nuoria ei puhuteltu pöydän takaa, vaan heidän kanssaan tehtiin mm. taidetta. Sopivat toimintatavat toivat hyviä tuloksia, eli nuoret pysyivät irti huumeista. Kananojan mukaan se on merkittävä tulos.

– Ehdotan, että avohuoltoon perustettaisiin räätälöityjä ryhmiä nuorille, jotka ovat kokeilleet huumeita, mutta eivät vielä ole huume- tai rikoskierteessä. Lisäksi heille voisi tarjota vertaisryhmän apua.

Kananojan mukaan vertaistuen tarjoaminen on yleensäkin jäänyt kunnissa vähäiseksi.

– Huumenuorten vanhemmat tarvitsivat tukea ja ryhmässä tulisi olla kaksi ammattiauttajaa. Vertaistuki on jäänyt pitkälti vapaaehtoisjärjestöjen varaan.

Varhaiset merkit otettava vakavasti

Jokaisen lapsen ja nuoren huumeongelmat ovat erilaiset, Kananoja painottaa. Taustalla voi olla oppimisvaikeuksia, persoonallisuushäiriö, vakava psykiatrinen sairaus tai vaikea murrosikä.

– Joskus riskit nähdään jo varhaislapsuudessa, joskus nuoren ongelma tulee perheelle niin sanotusti täytenä yllätyksenä.

Lastensuojelun uusien asiakkaiden määrät ja huostaanotot kasvavat jyrkästi 13 ikävuodesta alkaen. Kananojan mukaan monet näistä tapauksista olisi voitu hoitaa kevyemmin, jos tukea olisi tarjottu varhemmin.

– Meillä voi varhaiskasvatuksessa esiintyä tilanteita, että lastensuojeluun ei oteta yhteyttä, koska halutaan säilyttää hyvät välit vanhempiin.

Perhepalvelut kaikkien ulottuville

Kananoja toivoo, että varhaiskasvatuksen ohella kaikille perheille olisi tarjolla tietoa muistakin perhepalveluista. Tällöin apua tarvitsevat perheet löytäisivät ja saisivat avun helposti.

Hän muistuttaa, että kun ongelmat lakaistaan piiloon, ne putkahtavat pintaan entistä suurempina. Vasta Eerika-tapauksen myötä Helsinki lisäsi kotipalveluja kehitysvammaisten perheille.

Toinen matalan kynnyksen paikka voitaisiin rakentaa kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhuollon yhteyteen.

– Lasten ja nuorten ongelmat näkyvät nopeasti koulutyössä, menestys heikkenee ja tulee lintsaamisia. Ongelmiin päästäisiin käsiksi, jos koulut tekisivät tiiviimpää yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa.

Kaikkia lakeja ei oteta käyttöön

Sosiaalityön ongelmana on Kananojan mukaan tiukka sektoroituminen.

Kun toimitaan lastensuojelussa, ei välttämättä tunneta muun sosiaalilainsäädännön suomia mahdollisuuksia. 18 vuotta täyttänyttä vanhempiensa tai huoltajansa luona asuvaa huumeongelmaista nuorta ei voi ottaa lastensuojeluun, mutta hänen kohdallaan voitaisiin soveltaa päihdehuollon lainsäädäntöä, jossa on myös mahdollisuus tahdonvastaiseen hoitoon.

– Lainsäädännön kaikkia mahdollisuuksia käytetään yllättävän vähän. Meillä korostetaan ihmisen omaa tahtoa, mikä on hyvä, mutta hänen etuaan eli terveyttään pitää voida arvioida laajemmin.

Kananoja esittää, että perheiden riskien ja erilaisten tilanteiden tunnistamista tulee lisätä tutkimuksella. Järjestöillä on hiljaista tietoa ja tietotaitoa ja sosiaalitoimella käytännön tietoa. Silti tieto ei kerry eikä siirry riittävästi.

– Sosiaalipalveluihin tarvitaan erikoissairaanhoidon kaltainen erikoissosiaalihuolto. Sinne kertyisi erityistason asiantuntemus vaativimpiin tilanteisiin. Paikallistasolla hoidettaisiin edelleen perustason huumeongelmat, mutta erityistasolta saisi konsultoivaa tukea myös perustason toimintaan.

Irti Huumeista
puhelin

0800 980 66

ma–pe 9–15
ma–to 18–21

Läheistoiminnan ykkönen Suomessa. **irtihuumeista.fi**

Irti huumeista - *Kiinni* elämässä

Irti Huumeista ry on vuodesta 1984 lähtien tarjonnut vertaistukea huumeiden käyttäjien läheisille sekä käyttäjille ja toipujille. Toimintamme on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumatonta.

Yhdessä kulkien
Matalankynnyksen tuen tarjoaminen on työtämme, jota teemme yhdessä ja suurella sydämellä. Kuljemme läheisten ja käyttäjien rinnalla toinen toistamme tsempaten ja laittaen hyvän kiertoon.

IRTI HUUMEISTA ry
Fredriksberginkatu 2,
00240 Helsinki
ma-pe 9-15
info@irtihuumeista.fi

IRTI HUUMEISTA RY

Liity jäseneksi!

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

Kiinnitä postimerkki

Irti Huumeista ry
Fredriksberginkatu 2
00240 Helsinki

Liityn

- ☐ varsinaiseksi jäseneksi, 25 € / vuosi*
- ☐ kannatusjäsen, 60 € / vuosi*

* Sisältää Taite- lehden 4 numeroa/vuosi

- ☐ Lähettäkää lisätietoa vapaaehtoistoiminnasta
- ☐ Tilaan Käänne-uutiskirjeen sähköpostiini
- ☐ Tilaan vain Taite-lehden vuosikerran, 45 € / 4 numeroa / vuosi